

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

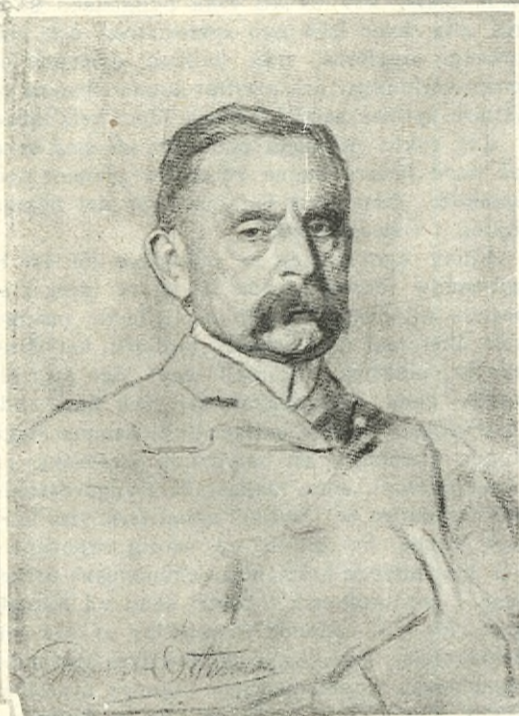
HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Det franska besöket i Stockholm

Baron d'Estournelles de Constant

SAMMANSLUTNINGEN af fredsvännerna i de olika europeiska parlamenten till gemensamt arbete för att lösning af innessekonflikter de olika länderna emellan skall ske genom skiljedom, är väl fredssakens stoltaste vinning och den som ger mest hopp om slutlig seger. Det är därför med en särskild glädje vi svenskar sett ibland oss den representativa fredsgruppen inom den franska riksdagen, som på sin rundresa i Skandinavien för att återgälda de nordiska kollegernas besök 1904 under några dagar gäststat oss.

Deras ledare har varit stiftaren af den franska fredsgruppen, den för sitt storartade arbete för fredssaken ryktbare baron

d'Estournelles de Constant, som har en lysande bana som diplomat och kolonisatör bakom sig. Efter ett ståtligt mottagande i Malmö, togo de vägen till Stockholm, där dagarna gingo snabbt under utflykter och festligheter af olika slag.

Vi meddela en grupp bild af de franska parlamentarikerna utanför det svenska parlamentshusets portar samt en bild, där de charmant franska damer, som under de franska dagarna lyst upp Stockholm, stå tillsammans med sina svenska värdinnor under Alliance française's five o'clock tea på utställningen. Längre fram i numret finnes en situationsbild från det lyckade garden party't på Logården.

A. Blomberg foto.

“Sveriges första trädgårdsstad.”

DISPONENTEN R. F. BERG. LIMHAMNS SKAPARE.

II.

(Forts. och slut.)

MIN framställning af frågan beträffande främmande länder har kanske blifvit alltför lång, ehuru jag gjort den så sammanträngd som möjligt och utelämnat en mängd detaljer, som kunnat vara betydande och måhända intresserat en och annan. Härefter skall jag något beröra frågan och dess betydelse för oss och omnämna den drömda “Sveriges första trädgårdsstad”.

Jag har förut antydtt, att äfven vi — isynnerhet träffas hufvudstaden däraf — fått en bostadsfråga med bostadsnöd, trångboddhet och alla dess olämpor. Därför har äfven här en rörelse uppstått med allt större benägenhet att flytta bopålar utaf den gamla stadsgränsen. I synnerhet har Stockholm fått en snart oräknelig mängd af sådana större eller mindre villasamhällen för alla samhällsklasser (Garden Suburbs). Den äldsta var kanske Sundbyberg, som nu med sina flerartade industrier skulle kunna betecknas som ett slags “Garden City”. De elegantaste och förnämsta äro Djursholm och Saltsjöbaden, men arbetarevillastäderna Dufbo och Solhem skämmas ej för sig.

Visserligen besitter också vårt land några få samhällen, som skulle kunna falla under rubriken trädgårdsstäder, om ej alldeles tillkomna och utvecklade i engelsk mening. Jag har förut nämnt Sundbyberg, ehuru det är kanske den minst tilltalande. De andra äro Limhamn invid Malmö (med öfver 8,000 inv.), Åtvidaberg i Östergötland (2—3,000 inv.) och Huskvarna invid Jönköping (omkr. 5,000). De tre senare äro icke utbrutna ur större samhällen, utan ha uppstått spontant och småningom under de senaste 20—30 åren af egen inre naturnödvändighet och omständigheternas makt, i följd däraf att initiativrika män skapat industrier, som möjlig- och nödvändiggjort deras uppkomst. Blott Huskvarna har småbruk i sin närhet. De andra skulle ju lätt kunna få det. Trädgårdar finnas i mängd både i och omkring dem alla. Alla ha de samhälleliga institutioner till befolkningens nytta och nöje, arbetareinstitut, bibliotek m. m.

Ej heller sakna vi fabriks- eller trädgårdsbyar, under hvilka kunna betecknas flere bruk och industriella etablissement med deras arbetarekolonier, äfven om de ej kunna mäta sig med Bournville och Port Sunlight.

Såsom den mönstergillaste och mest systematiskt anlagda bland sådana förtjänar här särskildt att nämnas Furulunds samhälle i Skåne vid stationen af samma namn (Malmö-Engelholmsbanan). Detta kan frånsedt sina inrättningar i så måtto motsvara det engelska Bournville, att det verkligen är en utbrytning, om ock blott en filial, från Malmö yllefabrik. Denna fabriksdisponent, konsul Aug. Schmitz, har här låtit anlägga jämte fabriken en hos oss exempellöst välordnad arbetarekoloni. Hvarje familj har

FAMILJEHUS I LIMHAMN.

en lägenhet på 3 rum och kök (i tvåfamiljshus) med 500 kv.-meter trädgård för hvarje familj men därjämte en koloniträdgård på 1/4 tunnland till köksträdgård på något afstånd från kolonien. Här finnes ett ångkök med en trädgård på flere tunnland att förse dess kök med friska produkter. Det finns läse- och musiksalar m. m. En park på 80 tunnland vid sidan hör till agremangerna, en behaglig rekreationsplats för arbetarne. Furulund företar äfven den likheten med de engelska fabriksbyarne, att lägenheterna blott uthyras, men till det fabelaktigt billiga priset af kr. 8,25 pr månad eller 99 kr. pr. år.

Jag kommer äntligen till vår drömda första trädgårdsstad.

LJUNGS HERRESÄTE.

Under en längre tids vistelse i England hade jag tillfälle att sätta mig in i trädgårdsstadsfrågan såsom medlem af Garden City Association, deltagande i dess förhandlingar, och var till och med med vid grundläggandet af trädgårdsstaden Letchworth.

Hufvudsyftet med trädgårdsstaden både till dess ursprungliga idé och i dess förverkligande är, såsom redan framhållits, främst att bereda industrien och dess yrkesmän en sundare hemstad, men därjämte föreligga flere andra, och det närmaste kan sägas vara att befordra småjordbruket och trädgårdsskötseln och därmed också att hejda emigrationen och folkströmmen till de större städerna m. m.

FURULUND.

En framtidsdröm af Gust. Sternström.

Både programmet och formen af koloni syntes mig tilltalande och att kunna med vissa modifikationer vara tillämpliga hos oss.

Om något land behöfver koloniserat, d. v. s. tätare bebyggas, så är det vårt. Jag tänkte mig en efter här gifna mönster planmässig, dock till alla erforderliga delar modifierad, “Sveriges första trädgårdsstad”, som borde bli en medelpunkt för kolonisationen med egna hem och småbruk och en profbild och ett mönster för densamma, för såvidt platsen finge ett gynnsamt läge, goda kommunikationer och öfriga för dess utveckling gynnsamma betingelser och icke minst goda lokala resurser, som i ekonomiskt hänseende kunde underhjälpa företagets realiserande.

Den kolonisering och därjämte den praktiska folkuppfostran, hvilka kunna anses såsom högst behöfliga för vårt land och folk, borde begynna grundläggas och genomföras på en därför gynnsam plats, där så att säga byggnaden kunde till alla delar från nyo systematiskt och planmässigt uppföras, från hvilken exempel och goda verkningar och resultat kunde emanera och lättare spridas samt bli kända öfver hela landet.

Jag sökte en sådan plats, för att med denna på hand lättare kunna verka för planens realiserande. Den plats jag fann var det bekanta Ljung i Östergötland.

Ljung syntes mig en idealplats för ett begynnande förverkligande af dessa idéer i anseende till dess rika och omväxlande resurser, stor åkerareal med utmärkt jordmån, betydande skogar, präktiga vattenfall, godt läge med blifvande goda kommunikationer, och flere andra förträffliga förmåner, hvilka alla tillsammans kunde framkalla en betydande jordbruks- och industrikoloni, som realiserade trädgårdsstaden kanske bättre än i hvilket annat land som helst. Det kunde ha blifvit en värdig exponent af vår begynnande harmoniska ekonomiska utveckling i jordbruk och industri samt en föregångare för en rationell utveckling af vår småbrukarörelse, grundvalen för Sveriges kommande ekonomiska uppblomstring. Ljungs utveckling skulle ha kunnat varda en bild af Sveriges i stort. Både dess lokala läge omkring Göta kanal och Motala ström och det geografiska i midten af södra Sverige är synnerligen gynnsamt såsom utgångs- och medelpunkt för en kolonisering, liksom och för en folkuppfostringsrörelse, som stödde sig på ett småbrukareinstitut och flera andra läroanstalter, lämpliga på en plats, där teori och praktik skulle sammanparas och gå jämsides.

I likhet med idén och den realiserade trädgårdsstaden i Letchworth skulle här blifva trenne skilda samhällen: fabriks- och industristaden vid det stora tegelbruket och dess vattenfall, villa- och skolstaden ofvan det stora slottet och den präktiga, af strömmen genomflutna parken med en härlig utsikt öfver dessa och den stora slätten, samt småbruks- och trädgårds-

kolonien nedanför med trädgårdarne dels på sluttningarne mellan skogen och strömmen, dels å ömse sidor om kanalen och utomkring större och mindre gårdar, dock mest småbruk. Det blefve en härlig syn att färdas nästan en hel mil på kanalen så godt som i en enda stor trädgård.

Allt nytt i drift skulle här tillämpas och alla Kooperationens

PÄRMAR

Idun 1908 och föregående år

tillhandahållas till följande priser:
Iduns pärmar, röda med guldröck... 1: 50
Iduns Romanbibliotek, röda eller gröna 0: 50
Iduns Hjälpreda, röda eller gröna... 0: 50

Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postansökningsinsändes.

TVÅ DIKTER af Ellen Lundberg.

Fjärran från dig...

*Fjärran från dig mina tankar fara
vägar du ej vet.
Hvem kan för en annan själ förklara
själens undangömda hemlighet?
Fråga icke! Jag kan icke svara!*

*Fjärran från dig mina drömmar jaga,
och som falk i sky
mot ett osedt mål de blixtnabbt draga,
mot ett mål jag vill — och dock vill fly.
Men hvad mer om drömmarna bedraga!*

*Fjärran från dig mina dagar glida,
fast så nära dig.
Framåt gå vi sida invid sida,
och du stirrar forskande på mig,
liksom skulle du ett svar förbida.*

*Fjärran som i dröm jag hör dig fråga:
"Hvart har du gått bort?"
Och det stinger i mig som en plåga.
Fråga ej! Den eld, som brinner kort,
lyser klarast. Lefva är att låga!*

Vi se hvarandra...

*Vi se hvarandra, vi båda,
som genom ett immigt glas,
det ingen af oss har vågat
att spränga och slå i kras.*

*Vi vandra på hvar sin sida,
medan lifvet rinner brådt,
och söka bort mot hvarandra
och det som vi aldrig nått.*

*Vi känna dagarna knyts
samman och bli till år,
vi se oss själfva förvandlas
och snart stå med gråa hår.*

*Det blir allt tystare kring oss;
så underligt skumt och stillt,
med skymningsmjuka konturer:
så hemlighetsfullt och mildt.*

*Men öfver det immiga glaset
jag skrifver med tvekande hand
allt det jag aldrig fått säga! —
Det blir till ett slingrande band,*

*en mörk arabesk, som löper
skarp lik ett ristadt sår;
oläslig i skymningens dunkel, —
blott tydbar för den, som förstår...*

*Men en gång skall aftonsolen
förvandla orden till bloss
och ge lif åt de mörka runor,
som skilt och förenat oss!*

arbetarnes s. k. koloniträdgårdar här i landet, i motsats till i andra länder, i allmänhet riktigt prydligt och väl hållna. Jag erinrar mig alltid med tillfredsställelse Landskronas koloniträdgårdar med deras förtjusande läge vid Sundet.

Förglömmas må ej våra stationssamhället, af hvilka en del större redan äro municipalsamhället eller köpingar. De ha fått och få växa upp utan ringaste hyfs både hvad byggnadssätt, placering och inrättningar beträffar, verkliga listfysionomier. Förra året gick genom pressen en notis om ett sådant samhälle under den expressiva rubriken: "Svinlif i Småland." Här ha både lagstiftning, arkitekter och samhällets förtroendemän uppgifter att lösa och fullt upp att göra.

Särskildt är det en fråga, som öfverallt borde vinna uppmärksamhet i både små och stora samhällen, och denna rör anskaffande af större eller mindre parkområden, som till alla delar göras tilldragande för att kunna locka ut deras luftbehöfvande, men

vanligen luftskygga invånare, för att uppföra dem att själfva känna detta behof, vänja dem vid naturen och dess skönhet. En sådan park må vara hur obetydlig som helst, den skall ändock med tiden göra stor nytta. En del landsortsstäder ha ju härliga parker, såsom Göteborg, Jönköping, Gäfle (Furuviik). Men må alla andra följa efter!

Alla dessa platser, af hvilken kategori det vara må, behöfde sin "Förskönings-Parkförening" — en och annan har det redan — hvilken med förstånd och smak arbetade för förbättringar i det nuvarande, naturligtvis icke utplånande det erkänt goda gamla, talande minnesmärken af förgångna tidens kultur, men obarmhärtigt korrigerande senare tidens osmakligheter och misslyckanden, samt i spetsen för det hela ett "Svenskt Trädgårdsstadsförbund", som äfven verkade för nya koloniers anläggning.

Glöm ej att besöka

Iduns rum

på Stockholmsutställningen!

hjälpmedel utvecklas och tagas i anspråk för att göra företaget till det yppersta fosterländska föredöme.

I planen ingick att tillämpa ett slags arrendepincip, som skulle underlätta möjligheten att tidigt öfverkomma småbruk, hvilket äfven skulle kunna ske på vissa liberala villkor efter genomgående af det nämnda institutet.

Det stora slottet med flere flyglar, innehållande nära ett hundratal rum, finge användning till förvaltningslokaler, samlings- och föreläsningssalar, bibliotek, museum m. m.

Med ett ord framträdande såsom en yppersta föregångare i arbete, i kunskapers spridande, i idrott och förströelse, i verklig humanisering och kultur skulle trädgårdsstaden visa sig tilldragande och bli en eftersökt vistelseort.

Att här vidare ingå detaljeradt i planen har ej utrymme tillåt. Det tjänar ej heller till något, då planen ej kan komma till förverkligande. Det stora, stolta och ståtliga Ljung är förödt och förströdt. Staten har köpt vattenfallen och skogarne, och egendomen f. ö., de stora åkerjordarne, splittras i mindre egendomar, allt är nu i förskingringens tecken. Jag kan dock ej undertrycka en önskan, att det kunde i mindre skala förverkligas ett försök till en trädgårdsstadsliknande fristående idealkoloni till föredöme.

Ljung var på sin tid en af landets största och värdefullaste egendomar, omfattande ungefär 70 kv.-kilometer eller 7,000 hektar, ett litet furstendöme midt inne i det burgnaste och bördigaste Sverige. Det härstammade visserligen ej, i likhet med många af våra stora gods, såsom ett enhetligt komplex från medeltiden, utan hade sammanförts under 1600- och 1700-talen af en mängd gårdar utgörande i det närmaste hela Ljungs socken. Dess glansdagar falla under familjen von Fersen, som innehade det mer än 100 år (1730—1839 eller 1868), bland hvars märkesmän voro den stolte hattchefen Fredrik Axel von Fersen, en af frihetstidens inflytelserikaste män — herre till Ljung och Löfsta i Östergötland, Mälsåker i Södermanland, Finnåker i Fellingsbro, Steninge i Uppland och det bekanta Fersenska palatset på Blasieholmen i Stockholm — som byggde Ljungs slott, delvis af marmor ur egna marmorbrott, samt dennes son, äfven känd i vår historia, den lysande Hans Axel von Fersen, "Marie Antoinette's vän", riksmarskalken, som föll såsom politiskt

offer 1810 och nu ligger begrafven i Ljungs kyrka.

Jag skulle ej vilja sluta utan att göra en liten erinran med hänsyn till våra småstäder och deras förhållande till trädgårdsstadsfrågan.

Flertalet af de svenska småstäderna, hela mängden mellan Ystad och Haparanda — jag har visserligen ej sett dem alla, men en bra god del — äro visserligen städer eller understundom blott byar med trädgårdar, men inga trädgårdsstäder. De skulle kunna vara det åtminstone med hänsyn till trädgårdsodlingen och dennas höjande. Många skulle kunna vara ekonomiskt bärande och ur skönhetsynpunkt tilltalande trädgårdskolonier med en smula vakenhets och arbetsamhet hos deras invånare. Visserligen existera några få med vissa specialiteter i trädgårdsalster (Enköping, Västerås, Grenna), men ofta är det sorgligt att se denna massa god trädgårdsjord inne i städerna mångenstädes ligga ovårdad till hvarken nytta eller prydnad. De visa, att vår trädgårdsodling ännu behöfver väckas. Jag besökte för något år sedan en sådan där trädgårdsstad i synnerligen välbelägen trakt och med godt klimat i mellersta Sverige och yttrade till någon: "Här kan ni då riktigt frässa i godsaker från trädgårdarne." "Det är sant," svarades. "Vi kunde, men här är allting dyrare i den vägen än i Stockholm." Däremot äro

Begär alltid

Granit-emaljerade

Gifffria och syrefasta.
Prisbilliga.

KOCKUMS

KOKKÄRL

Fås på begäran öfver-
allt i hela världen.

KALMAR ÅNGKVARNNS A.-B:s

Hafregryn & Sundhetsmjöl

SVEA

Prisbelönda med högsta utmärkelser.

tillverkade af utsökt råvara på tidsenligaste sätt, äro nutidens förnämsta.

Finnes hos hvarje väl sorterad specierhandlare i riket.

Flickan med det dåliga ryktet.

För Idun af Ludvig Nordström.

DEN UNGE norrlandsförfattaren, hvars utmärkta berättelsesamling "Borgare" utgjorde vårens stora litterära händelse, bjuder i följande teckning en samhällssatir, som bakom den kärftva formen gömmer en fond af varm, mänsklig medkänsla.

Det är en bitter och, trots sin litterära stilisering, slående sann illustration till den gamla historien om det smygande förtälets makt, och mången af hans läsare kan måhända ha skäl att själffransakande spegla sig i hans framställning.

DET FANNS en liten stad, där människorna voro som de alltid äro. Där lefde flickan med det dåliga ryktet.

Hon steg upp tidigt om mornarna och hjälpte sin mor i hennes arbete, och när fadern kom in och var trött och ville hvila, rättade hon till kuddarna och bredde en filt öfver honom och smekte honom, så att han somnade godt.

Hon sjöng, när hon var glad, grälade på tjänarna, när hon var ond, hade en duk virad om håret, när hon arbetade, och när hon gick förbi en spegel, sålunda klädd, kastade hon en slängkyss till sin egen bild och log och nickade; ty hon var vacker.

När människorna sågo henne på gatan, skakade de på hufvet och sade: Hon är för vacker! Hon är alldeles för vacker! Det går aldrig väl för henne!

Och sinsemellan började de säga: Det kan aldrig vara bra, att hon är så vacker. Det går inte för sig. Man har aldrig sett, att en så vacker flicka haft ett godt hjärta.

Då dröjde det inte länge, förrän någon sade: Hon har inget godt hjärta. Jag vet det alldeles bestämdt. Och det kan ju hvar människa se.

Och när ännu någon tid hade gått, frågade man hvarann: Har ni hört, hur elak och tillgjord den flickan är? Fast hon är så ung, är hon redan alldeles fördärfvad, och ingen kan veta, hur det kommer att gå för henne. Det kan inte gå väl, det går säkert alldeles på tok!

Men om allt detta visste flickan ingenting. Hon arbetade hemma om dagarna, men när aftonen kom, var hon ute på gatorna, och så fort det blef en dans, dansade hon mest af alla, ty alla ville dansa med henne; och om nätterna sjöng man under hennes fönster, och hon tände ljus och låg i sin säng och smålog och visste inte, hvad det var hon tänkte.

En afton föll en yngling på knä framför henne och erkände under tårar sin kärlek. Då blef hon själf olycklig och satte sig på en stol och började gråta, och medan hon grät, reste han sig upp och kysste henne.

Hvad skola vi nu göra? sade hon. Skola vi gifta oss?

Ja, svarade han, men hans mor, som fått höra, att han sprang efter flickan, sade en vacker dag till honom:

Jag hör, att du springer efter henne. Från och med i dag är det slut med det springet. Det passar dig inte att uppvakta en flicka, som har dåligt rykte.

Ynglingen gjorde stora ögon och svarade: Har hon dåligt rykte?

Ja, svarade modern, och har hon inte, så får hon det, om du springer efter henne.

Men har då jag dåligt rykte? frågade sonen.

Om två personer ha aldrig så godt rykte, svarade modern, så få de dåligt, om de börja springa efter hvarann. Och det är redan alltför många, som springa efter henne.

Därefter gick hon till flickans moder och sade:

Jag önskar, att er dotter upphör att springa efter min son. Hon förstör honom och hans framtid.

Då blef flickans moder ursinnig, och som hon inte vågade visa sin vrede öfver den andra, öste hon den i stället öfver sin dotter.

Om du vågar, sade hon, att vara mera tillsammans med den lymmeln, så skall du få med mig att göra.

Men då hade ynglingens moder redan sagt åt henne:

Kära lilla barn! Jag vet väl att min gosse har blifvit lockad af dig, men jag ber dig att låta honom vara i fred.

Men vi skola gifta oss! sade flickan, som trodde, att ingenting var naturligare.

Tyst, din slyna! sade då modern. Min son har erkänt, att du lockat honom till dig skamligt, därför att han är rik.

Då brast flickan i en häftig gråt; och ynglingens moder gick ut och var glad och sade till människorna i stan:

Hon är det hårdaste sinne, jag har sett i hela mitt lif!

Ynglingen gick emellertid till flickan för att utgjuta sin sorg för henne, men han blef nesligt körd från hennes hem utaf henne och hennes mor, och båda voro de som furier. Han blef förskräckt, när han såg, hur hon förändrat sig, han trodde på sin mors ord, och då han nu tröstade sig med en annan flicka, berättade han för henne, hur vedervärdig han funnit sin förra. Och den nya, som ville åt hans pengar och fruktade makten af den andras skönhet, gick omkring och berättade om hennes hårda sinne och simpla vanor.

Ja, nu var hon flickan med det dåliga ryktet, som hans mor hade sagt.

Och så var den historien slut!

Åren gingo, och alltjämt trängdes de unga männen kring henne och tiggde gunst. De sade sinsemellan: Ack, hon har så dåligt rykte, henne måste vi uppvakta! Hon tar så gärna emot oss, och hos henne få vi ha så roligt vi vilja.

Det gick en ström genom hennes dörrar, man kom med en vän, drack ett glas vin, skämtade och pratade, gick och kom tillbaka, men efter någon tid upphörde visiterna och man lämnade sin plats åt nästa. På detta sätt dröjde det inte länge, förrän alla unga män i den staden hade uppvaktat henne. Nu flög hennes rykte vida omkring, det kom unga män från kringliggande städer, ja, från städer långt bort; de gästade staden för att få se och tala med henne, och alla blefvo mottagna, fingo ett glas vin och hennes vänliga leenden, men de foro så snart som de kommit.

När man om kvällen satt i kaféet, talade man om henne. Alla dyrkade hennes skönhet, men ingen förstod henne. Hon gaf inte sin

gunst åt någon, ingen visste något, och då sade man och skakade på hufvet:

Hon är alldeles för vacker! Man kan inte vara dygdig, när man är så vacker! Här ligger en hund begrafven! Vi måste söka reda på den!

Det blef nu så, att alla de gamla beundrarna sammanslöto sig; alla hade brevväxlat med henne, och man jämförde sina bref. De underkastades en så sträng kritik, som om de varit gamla dyrbara handskrifter, och man sökte att ur hennes skiftande ord, ur hennes interpunktering, staffel, slarfviga piktur och olika papperssorter konstruera fram bilden af hennes karaktär. Efter en kort tid var man färdig.

Det är klart, sade man, att uttrycket för en jämn och god karaktär skall vara en jämn och god stil; men hvarför sade man ej, ty man visste det inte. Nu är hennes stil ojämn, bokstäfverna ligga i inbördeskrig, interpunktering så godt som saknas, och plumpar förekomma alltför talrikt. Dessutom kan hon innesluta ett elegant papper i ett tarfligt kuvert och omvänt, och stilen på kuvertet är sällan densamma som inuti brefvet. Sålunda är det bevisligt, att hennes karaktär måste ha många och stora fel.

När man kommit dit, kom man inte längre, men allt detta visste man ju förut, och hvad man velat veta, det var egentligen bara, om hon hade en hemlig älskare eller ej.

En kväll sade någon:

Jag vet ett afgörande bevis på att hon måste ha en älskare! En kvinna, som inte intresserar sig för någon och som ingen intresserar sig för, vanvårdar i första hand två saker: sitt hår och sina skor. Nu gör hon ingetdera. Alltså måste hon ha en älskare!

Lägg härtill, sade en annan, att man ser henne nästan hvarje afton göra ensamma promenader. Är det tänkbart, att en kvinna i hennes år gör det utan att ha möten?

Jo, möjligen! svarades. Men inte en kvinna med hennes utseende och rykte.

Då sade en dag en person:

— Jag har kysst henne!

Det blef tyst en stund, men till sist sade en annan:

Jag med!

Och en tredje:

Ja, jag med!

Och en fjärde och en femte. Men den sjätte sade: Nå, en kyss, det betyder ingenting! Ty han hade inte fått kyssa henne, och det måste han erkänna.

Herregud! sade han. Att jag skulle få kyssa henne, när jag ville, det begrep jag nog, men jag var rädd för fortsättningen; det blir ju alltid en historia. Nej, jag föredrog att låta alltsammans vara.

Men nu fann man ju, att alla voro bedragna af henne, och man ondgjorde sig.

Men hennes sätt att kyssas! sade man. Och nu gick en tid för att bestämma, hvad hennes kyss innebar.

Och sedan stod man där, och man kom inte längre. Man upphörde att tala om henne och att tänka på henne, man hälsade slarfvigt, när man mötte henne på gatan, och nu ägde hon bara sitt dåliga rykte.

Det var en liten man, som älskade henne. Han arbetade träget och troget, och han tänkte ofta på, hur ljuft det skulle vara att, från arbetet komma hem och äta hennes mat vara hennes lille man och stå med armen om hennes midja och se deras barn sofva och sedan sitta och låta skymningen bli natt; och så skulle lifvet omärkligt förvandlas i den stilla och fridfulla döden.

Under årens lopp hade han sin bestämda

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige *portofritt!*

Idun 1892 2:—
Idun 1893 (nr 1 felas) 2:—
Idun 1895 (utan julnummer) 2:—
Idun 1902 (med julnummer) 4:—
Idun 1903 (med julnummer) 4:50
Idun 1904 (med julnummer) 5:—
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas) 5:—

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
Idun 1907 (med julnummer) 6:—
Iduns julnummer 1894 0: 20
Iduns julnummer 1898 0: 20
Iduns julnummer 1905 0: 50
Barngarderoben 1905, komplett 2:—
Barngarderoben 1908, nr 4 o. 5 felas 2:—

LÄS!

plats vid hennes sida, han hade fått kyssa henne ett par gånger, och han var hennes förtrogne och rådgivare. Men han visste ingenting om henne, mer än hvad han såg i hennes hem.

När nu den ene efter den andre drog sig ifrån henne och hon stod där ensam med sin skönhet och sitt dåliga rykte, var han alltjämt trogen, och hon betraktade honom som en liten del af sitt lif.

Nu hade han också en ställning. Inom ett par år skulle han kunna föda hustru och barn, inte rikt, men utan nöd. Och han trodde sig ha märkt, att arbete alltid tillföll en man i rikligare grad, bara han ville gifta sig.

Han ville nu gifta sig; och innan han upphörde att blomma för att gå i frukt, skulle han engång tala med den, som uppfyllt hans tankar i alla år.

När det nu började närma sig det fullkomliga allvaret, rannsokade han sig, och då skedde det sorgliga: han förstod, att han i grund och botten inte trodde på henne. Han hade skrattat åt allt pratet om hennes dåliga rykte, han tyckte, att han kände henne ganska väl.

Men nu frågade han: hvarifrån har hon fått detta dåliga rykte? Hvad har hon gjort för att få det? Hvarför anse alla, att det är något särskildt med henne?

Han fann under en lång tid inte något svar. Hon hade ett dåligt rykte, det var ostridigt. Men hvarför? Det fanns ju inte någon handling i hela hennes lif, som hon måst lida allmän smälek för. Hon hade inte gjort något fult eller dåligt. Hon hade lefvat som alla andra, och ingen pekade på henne och sade: det var hon som gjorde det och det. Men alla sade: ja visst, hon med det dåliga ryktet!

När han funderat ännu någon tid, fann han ett par svar. Man brukade ju säga: hon kan inte ha godt hjärta, då hon är så vacker; hon måtte bestämdt ha en hemlig älskare! Och det var allt!

Nej, för all del! Det var visst inte allt. Det fanns något, som var, åtminstone för honom, af långt större och rysligare betydelse.

Ehuru han inte visste någonting om henne, ehuru han inte trodde henne om något ondt, så misstänkte han henne ändå.

Jag tror inte något ondt om henne, sade han för sig själf, men jag tror henne inte ändå. Kanske förstår hon sig för mig. Det här går inte längre, jag måste tala öppet med henne.

Och så gjorde han det. Det var en afton i september, just när solen gick ner; och man kände vinterns kalla ande dra öfver marken.

Du måste följa mig utom stan! sade han. Jag vill tala allvarligt med dig.

Ja, genast, kära vän! svarade hon och gjorde toalett framför spegeln.

Gör du dig vacker för alla, vi ska möta? frågade han misstänksamt, och då skrattade hon bara. Men det gjorde honom ondt att höra detta skratt.

Du får nu inte bli ond på mig! sade han, när de kommit utanför staden. Jag har varit din trognaste beundrare under alla dessa år, och jag älskar dig, om jag får använda det ordet, utan att du blir ond, och jag har drömt om att bli gift med dig. Men jag vet inte, om jag kan. Säg mig en sak, ärligt och uppriktigt! Hvad har du gjort, så att du har fått ett så dåligt rykte?

Han hade knappt frågat, då hon uppgaf ett skrik och ryggade tillbaka. Han blef strax oändligt sorgsen, ty nu trodde han, att det rysliga ögonblicket skulle blotta en ful gärning. Men hon bara stirrade på honom och sade inte ett ord på länge. Slutligen sade hon:

Hvad är det du säger! Har jag dåligt rykte?

Ja, tyvärr! svarade han. Hvarför? ropade hon.

Ja, hvarför! upprepade han. Ingen har sagt hvarför. Jag frågar dig ju, hvad du har gjort.

Då föll hon i gråt och lutade sig emot honom. Förr hade han alltid trott, att om hon en gång lutade sig emot honom, skulle han segna till jorden af lycka och sinnesrörelse. Men nu kände han sig endast förskräckt, och han kunde inte förstå, hvad han egentligen hade med henne att göra. Nu, när hon skulle eröfrat honom, förlorade hon honom aldeles, och han kände en underlig ovilja mot henne. Ja, han skulle gärna sett, att någon kommit och gjort henne något ondt.

Hon grät och snyftade och sade: Kan någon säga, hvarför jag skulle bli olyckligare än alla andra? Allt hvad jag gör, gör skada. När jag tror, att jag gör det bästa, blir det det sämsta. Jag förstår inte, hvarför jag blef född.

Och hon reste sig och sade: Jag känner, att inte heller du tror på mig. Svara mig uppriktigt: tror du på mig?

Jag ville gärna, svarade han, men jag tror inte, att jag kan, jag tror att vi ha skapat om dig till en helt annan än den du verkligen är, och det kan inte hjälpas, att det är den bilden, som har trätt i ditt ställe. Du är i verkligheten död sen många, många år, och jag tror inte, att du kan komma till lif igen. Inte här. Inte bland oss. Vi känner dig inte. Res, res, långt bort!

Båda tego nu; efter en stund fortsatte han: Men jag fruktar, att det är ditt öde att inte lefva, fast du lefver. Det finns sådana människor.

Och gripen af sorg vid tanken på alla de gångna åren, öppnade han sin famn, och tysta kysstes de. Därefter skildes de; han gick hem, trött som om han begraft en del af sig själf, men den olyckliga irrade bland stammarna och grät och begrep ingenting och kände, som om ett glödande järn hade ränts genom hennes kropp.

Historien om en gammal visa.

FRAMFÖR MIG ligger en liten visa, upptecknad å en bit papper, gulnadt af ålder. Och som en gammal minnesblomma — om ock vissnad och utan doft och färg — så väcker den likvisst till lif en hel värld af poetiskt

skiftande stämningar och föreställningar från länge sedan flydda tider, hvars anda helt säkert ägde långt mera en känslans *sant mänskliga*, naturliga och omedelbara *friskhet* än våra dagars med sitt af perversa och förbrännande lidelser så osunda kvalm.

Den är så enkel och flädfri, denna gamla tiders sång, och dock inrymmer den hvad ett människohjärta en gång känt djupast och varmast i ungdomens drömfyllda hopp om kärlek och lycka, men förspildt och grusadt af bristande gensvar.

Ord som toner äro dikterade af en hjärtesorg, symboliserad af naturen med höstens vemod och dystra förstämning, men en sorg, som i sin saknad vid sommarens slocknande, solljusa lif ej försjunker i perspektivet af ett Nirvanas tröstlösa förintelse, utan undergifvet resignerar i en tillitsfull tro på en idealare lycka, högt ofvan jordelivets förgängliga värld.

Nära trenne decenniers falnande höstlöf ha nu strött sin förgängelse öfver den grift, som gömmer stoffet af den tonskald, hvilken för snart 70 år sedan en septembrafton i Lidköpings prästgård skref denna visa — ett ögonblickets barn — och som ett minne tillägnadt husets äldsta dotter, hans hjärtas drömda ideal, vid det afsked, hvilket gällde färden under hans allbekanta "Vandringsår".

Hennes dotters älskvärda välvilja har jag att beredvilligt tacka för att originalmanuskriptet nu befinner sig i min ägo som en värdefull gåfva, den jag nu med vederbörlig pietet skall veta att akta och bevara.

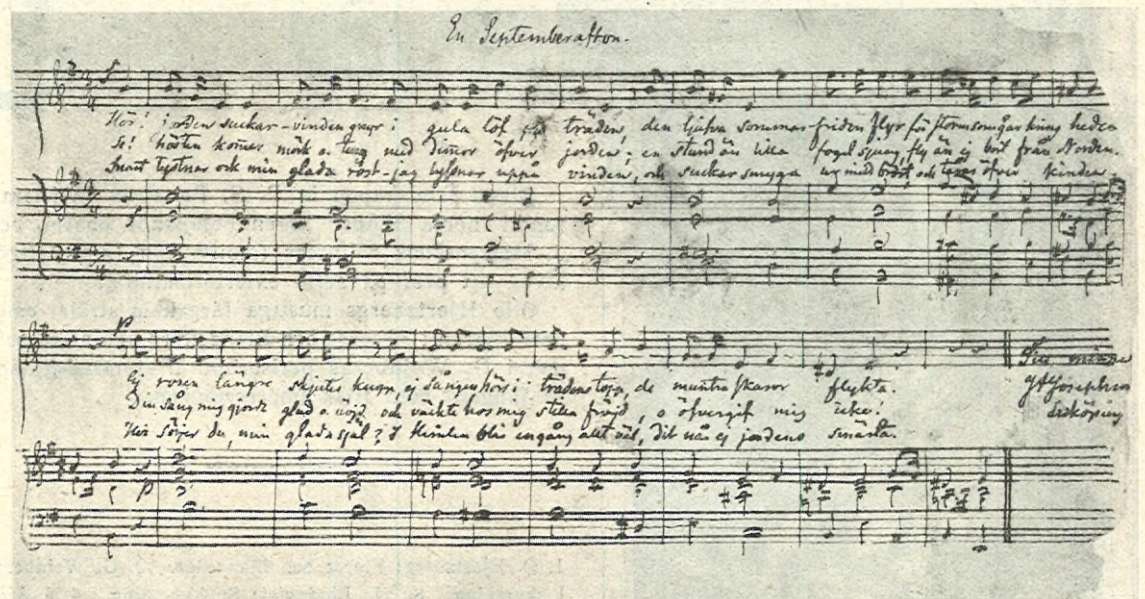
GÖSTA GEIJER.

Iduns kvinnostipendium.

Förslag till kandidater för nästa år.

VID IDUNS kvinnliga akademis senaste års-sammankomst beslöts att genom Idun rikta en vädjan till allmänheten att hädanefter biträda akademien vid föresläendet af pristagare. Vi uppmana därför våra läsare att benäget inkomma med motiverade förslag till pristagare för nästa år, framhållande någon svensk kvinna som kan anses berättigad till årsstipendiet, 1,000 kronor, "för belönande eller främjande af någon förtjänstfull kvinnlig gärning".

Förslagen, som torde adresseras till akademiens sekreterare, med. dr. *Karolina Widerström, Gamla Kungsholmsbrogatan 19, Stockholm*, böra insändas ju förr dess hellre och senast före utgången af oktober månad.

J. A. JOSEPHSONS ORIGINALMANUSKRIFT TILL EN "SEPTEMBERAFTON".

Landets främsta litterära och konstnärliga illustrerade familjetidning bör ej saknas i något hem. Pristäfplingar hvarje vecka. Helt år 6:50, halft år 3:25, lösnummer 12 öre. **IDUN**

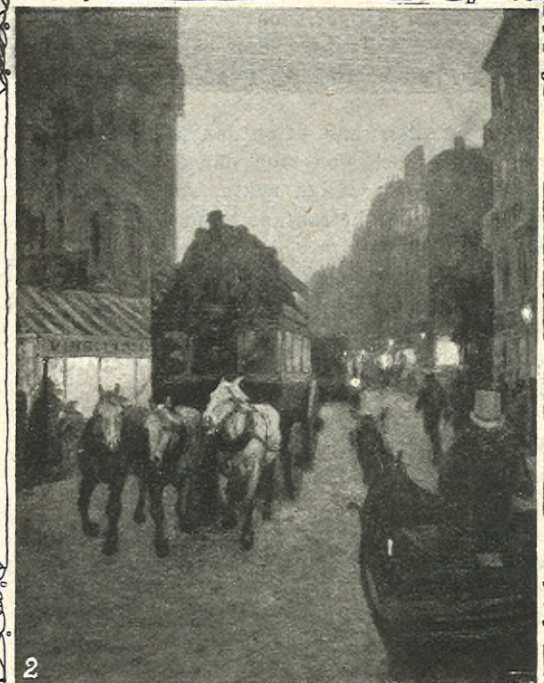
FRÅN SOMMARENS KONSTUTSTÄLLNING

Den numerärstarka samling svensk konst, hvarmed svenska konstnärernas förening jämte ett par andra artistgrupper fyllt akademisalarna, erbjuder mycket af intresse och borde flitigt uppmärksammas af sommarens stora turistström.

Skånska konstnärslaget tar kanske priset med sin utmärkta serie porträtt och landskap. F. Krebs' själfporträtt med den originella ljuseffekten och Endis Bergströms dampporträtt, för att blott nämna ett par, glänsa både genom karaktäristikens styrka och färgens sanning.

2

3

4

5

6

7

8

Bland landskapen är P. S. Perssons "Vinterafon i norra Skåne" af en betagande charm, och J. Mårtenssons "Vinter" (motiv från Lund) utgör äfven ett prof på solid exteriörmålning.

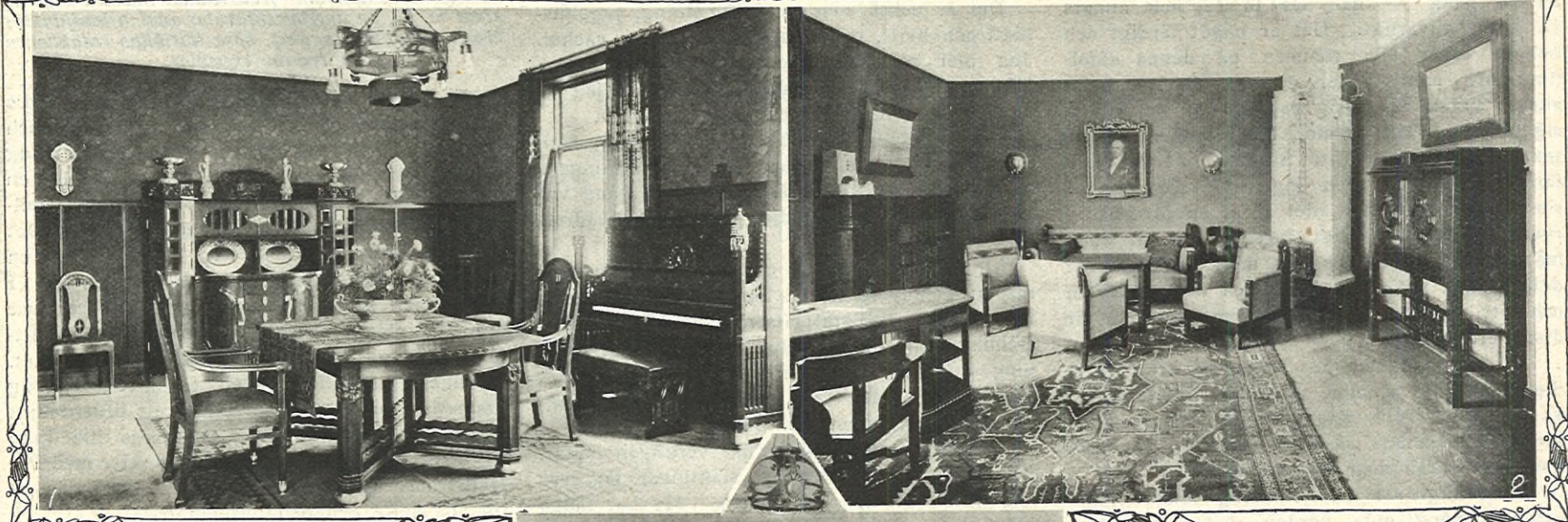
Olle Hjortzbergs mustiga färgskala strålar emot betraktaren i "Florez och Blanzeflor" och "Skaror", och i G. Weinbergs pariserbild är storstadsgatans lif fångadt med frisk impressionism.

1. O. Hjortzberg: Florez och Blanzeflor. 2. G. Weinberg: I skymning. 3. H. Lindqvist: Snöskymning. 4. J. Mårtensson: Vinter. 5. G. Lindberg: Hösten. Tempera. 6. P. S. Persson: Vinterafon. 7. F. Kärfve: Kafé under aftonsången. 8. F. Krebs: Själfporträtt. 9. Endis Bergström: Porträtt. A. Blomberg foto.

9

Hillevis ströftåg på utställningen

VII.

Stockholm den 27 juli 09.

Käre biskop!

HVAD DU ÄR UNG med all din visdom och dina gråa hår. Och hvad du kan vara känslig för moderna luftdrag, trots din ställning och din tro. En annan än du skulle för det första alls icke läst mellan raderna om stolar och skåp att något oroade min själ, en annan skulle, om han märkt det, ha sagt: slå tankarna på all verksamhet ur hägen, nu då du kan bli bra gift och alls inte behöfver tänka på att förtjäna. Men du, du tillerkänner mig rättigheten att ha mina små funderingar om att göra nytta, trots Paul, och råder mig att söka få Paul att respektera dem! Jag känner mig så styrkt efter ditt bref, och när den dagen kommer, det kan bli när som helst, då vi talar allvar öfver situationen, skall jag vara en duktig flicka och stå på mig. Paul har ingen aning och jag näns inte störa honom, han är så lustig, när han alltjämt går omkring och ser på möbler. Han har redan möblerat sju slott fulla, och ett af dem uteslutande från Stockholms handverksförening. Låter det icke

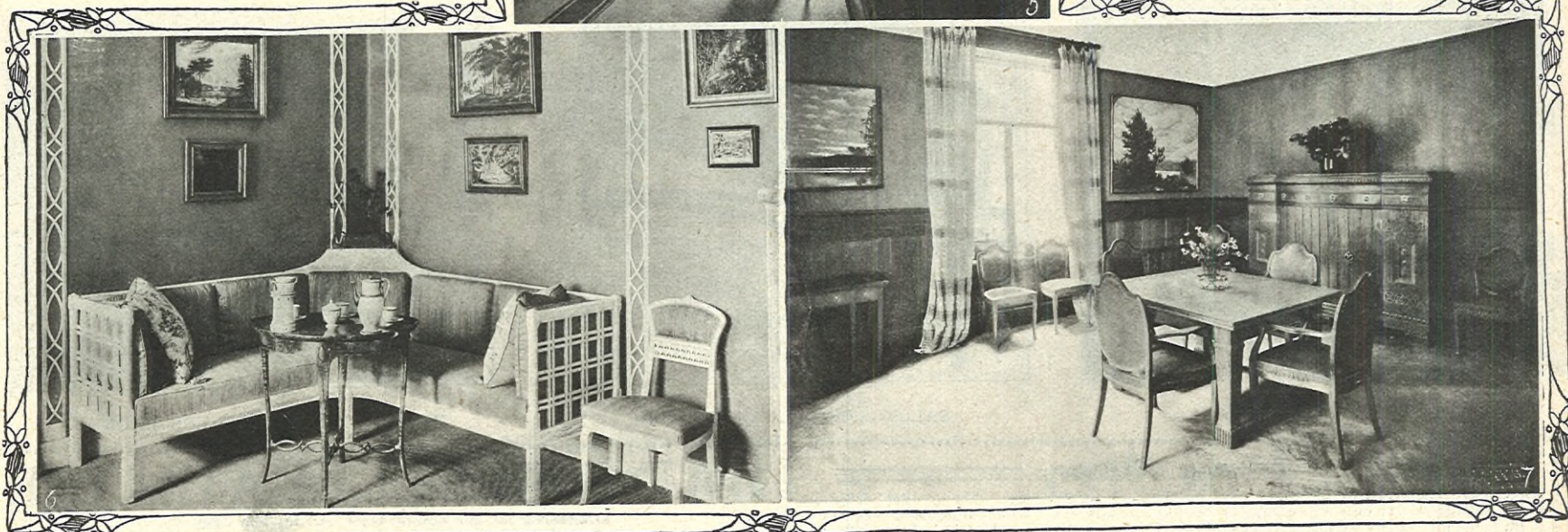
1 o. 2. Stockholms stads handverksförening: Matsal och Herrum. 3 o. 4. Malmö industriloteri: Herrum och Salong. 5. A.-B C. E.

vördnadsbjudande? Det är det också och jag har sagt Paul, att jag vill gärna bo i det slott han möblerar från deras utställning. De dekorativa anordningarna å tak och väggar tilltala mig synnerligen, ehuru det kanske icke är så praktiskt att ha målade väftapeter i en tambur, där man hänger dammiga eller våta kläder. Man märker på denna utställning, hur stor roll just tak och väggar spela ifråga om en interiörs helhetsverkan, och man märker att de konstförståndige ägna sig åt den saken mer än förr, och att de hittat på sätt att frambringa goda effekter med enkla och relativt billiga medel. Stockholms nya tapetfabrik utställer tapeter på många håll, som det är en glädje att se och som tyda på en ny tapetguldålder.* De olika interiörerna äro sedan alla bra på sitt vis. Fruns rum är läckert med sitt broderade möbeltyg från Bikupan, men jag skulle aldrig våga vara där annat än på söndagarna och ljusklädd, och jag skulle vara dödligt rädd för att bläckner det eleganta skrifbordet af lönn. Själftva den hvitlackerade salongsmöbeln, kandelabrarna undantagna, är något

* Sidentapeterna å Nordiska kompaniets utställning utställas af K. A. Almgren, Stockholm.

Jonsson, Sthlm. Hvardagsrum. 6. Bäcklins möbelarkitektbyrå, Damarbetsrum. 7. Carl Fredriksons träförädlings a.-b., Matsal.

af det vackraste, med den rika skulpturen och den negativa förgyllningen i skuggpartierna. Paul förvånade mig här med en något egendomlig synpunkt, när han sade: på den där lilla spinkiga taburetten sitter man nog inte två mer än en gång — han tar ju det hela annars så djupt allvarligt. Det är något färdigt och bebodt öfver alla rummen på denna afdelning, och man tycker att man när som helst skulle kunna ta af sig kappan där och känna sig hemma. Till en stor del bidrager nog de textila sakerna af fru Sutthoff att ge detta färdiga intryck. Men ingenting gör mig så rörd som badrummet, det är af en öfverdådigt rymlighet och präktigt inredt. Det är dock möjligt att det skulle vara mera praktiskt att dela samma yta i två delar och få ett badrum och ett toaletterum, särskildt om man inte får disponera det ensam.

Vet du, jag har just ingenting att berätta dig annat än möbler, ty det är det hvarmed vi nu fylla våra dagar. Inte visste jag att jurister förtjänade så stora summor, men som Paul talar, kan man inte tro annat.

Vi tillbragte en hel förmiddag i utställningsrummen kring gula gården, det är nog som Levertin säger att när Eros väljer möbelyg är tapetseraren och snickaren hans bästa förtroga. Den största utställaren är Malmö industrilotteri med fem olika interiörer. Det är inte någon stor och originell konstnärs ande som präglar dem, men de är smakfulla och gedigna. Den manliga synvinkeln manifesterar sig här som förut i det faktum att herrummet är mest genomtänkt och påkostadt. Matsalen är glad i färg, icke minst tack vare Cilluf Olssons stora smyrnamatta, sängkammaren med sin björkmöbel svärmiskt rosenröd. Belysningsanordningarna äro här särdeles stolta, men träskulptur å en ljuskrona som i matsalen tycker man är oegentligt.

Hos industrilotteriets granne, Carl Fredrikson från Katrineholm, som har en förnämlig matsal med ett vackert parkettgolf, har jag mest fäst mig vid sängkammarmöbeln, som är litet mera fantasi öfver än man brukar se annars, och särskildt vid ett stort, bussigt skåp. Men när man öppnar dess hvitlackerade dörrar och ser, att träet är alldeles mörkt inuti, tycker man att det är som när en vacker flicka skrattar och visar skadade tänder. Den apoteoserande trönhimmeln öfver sängarna finner jag däremot osmaklig. Om det nödvändigt skall vara, så hade Svensk Hemslöjd för någon vinter sedan en treflig sådan i sin utställning i Arffurstens palats.

Något alldeles säreget är C. E. Jonssons matsal i moderniserad keltisk-nordisk stil, på mig verkar det som ett historiskt skådespel på teatern och det frestar mig inte, trots att hvar sak kan vara vacker. Då är hvardagsrummet bättre ur trefnadssynpunkt. Paul dröjde där

ganska länge och fann mig sedan — svärmiskt påstod han — betraktande ett hörn af Bäcklins damarbetsrum, medan smekande toner inträngde från Malmsjöflygeln i Billmarks musiksalong bredvid.

Det är också som en delftmålning, porslinsblått och hvitt, och hvarenda detalj är vacker. Jag blef plötsligt glad att Paul har så stora inkomster, men så tänkte mitt bättre jag på mina sociala intressen och blef allvarligt.

Hos Lindells möbelfabrik, Norrköping, fann jag sedan alldeles ensam ett af utställningens vackraste bord, och när du någon gång vill göra mig en liten glädje, så kom ihåg adressen.

Allt finns då här på utställningen som människan behöfver, medan hon passerar graderna från vaggan till grafplatsen. Den förra står i Gemla barnkammare, den senare på en sluttning inte så långt därifrån. Men däremellan, hvilken väg i alla fall! Förbi dockor och tygblommor, parfymbod och rakstuga.

Jo, något utom möbler har verkligen händt. Det är en af dina manliga släktingar, jag bryr mig inte om att säga hvem. Jag har länge vetat det. När vi någon gång gick tillsammans genom utställningsrummen, innan Paul kom, brukade han hålla sig så tätt intill mig, att jag en gång sade till honom att han inte behöfde ta kommissariatets anslag "var god följ vänstra sidan!" så bokstafligt. Då blef han sårad och hans utomordentliga intresse för vår konstindustri svalnade hastigt. Men i går kom han igen på allvar och uttryckte sig verkligen mycket vackert. Jag uppförde mig passande och svarade blott artigt som en fru du vet därhemma, när grannens jungfru kom och ville låna skurspannen: "Jag är ledsen, men jag har bara en skurspann och i den har jag gjort degen."

Han förstod genast, men Paul har ingen aning om det hela. Det hände då jag blifvit efter i Huskvarnas fina kök framför kokspiseln, däraf också den liknelse, som så hastigt klar gjorde situationen.

Han kommer att glömma mig, som man glömmet ett telefonnummer.

Om du ändå kunde komma hit snart. Men du kanske får så nog af mina skildringar? Du kan i alla fall inte fränkänna mig uthållighet.

HILLEVI.

Spalten om böckerna.

IDUNS BOKLISTA upptar *hädanefter titlarna på samtliga insända nyutkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackannälare (för skönlitteratur friherrinnan Marika Stjernstedt m. fl., för ungdomslitteratur seminariadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvenne exemplar.*

VERNER VON HEIDENSTAM: *Dagar och händelser* äro en samling "tal, inlägg och fantasier", som utkommit närmast i anledning af diktarens femtioårsdag. Den innehåller en del tal från olika tillfällen, som visa hvilken representativ talare Heidenstam är. Det är klara och stolta satser, där emellanåt en intim ton kommer särskildt medryckande in. I afdelningen Lek och lustigheter funnos ett par aktuella inlägg i frågor från 90-talets slut, alljämt roande, om också aktualiteten förbleknat. Slutligen innehåller boken en mycket lustig dramatisk fantasi, Spinnrocken, ett öfverdådigt gyckel med flirtande fruar och deras tillbedjare — icke alldeles utan beröringspunkter med Per Hallströms berömda Erotikon, endast lättare till sitt syfte och oändligt muntrare.

Richard Vallner: *Det nya systemet* är en roman af författaren till en novellbok, *Spegeln*, hvilken kanske en och annan ännu har i sympatisk hågkomst sedan 1905. Titeln, *Det nya systemet*, får fattas ironiskt, och en viss smärtsamt ironisk ton ligger öfver många af bokens sidor, som f. ö. handla om lifvet i och kring ett af statens ämbetsverk. Hvad man behåller af den som litterärt verk är icke mycket, den är kaotisk, ojämn, delvis rätt tröttsam. Och dock vill jag bedja läsarne: gå icke förbi den, gå icke förbi detta författarnamn. Man vet icke. Jag har känslan af att bakom *Det nya systemets* sidor finns mer än en faisseur, som icke i dag lyckats, nämligen en människa som har något att säga. M. S.

Gwens frågobyrå.

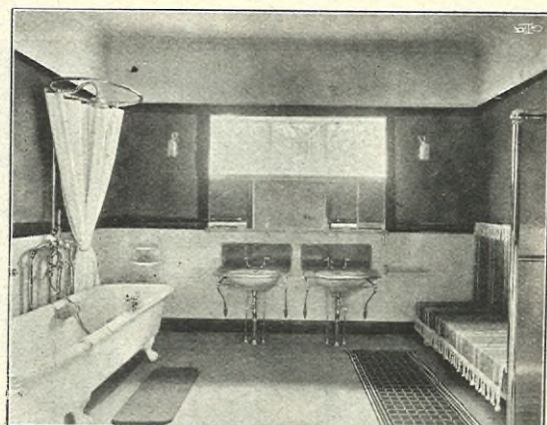
REDAN I SAMBAND med *Gwens öfvertagande af vår modeafdelning "Från Rue de la Paix till Strandvägen"* tillkännagäfvit vi, att vi lyckats med vår nya medarbetare träffa en öfverenskommelse, som ytterligare sätter läsekreten i tillfälle att tillgodogöra sig hennes goda omdöme, erfarenhet och stora uppfinningsrikhet i allt, som gäller toalettens område, där hon är vår främsta svenska auktoritet. Dessa *Gwens* egenskaper ha våra läsarinor förofrigt helt säkert redan själfva konstaterat i de artiklar hon i *Idun* signerat med sitt kända märke. Vi påpeka ännu en gång, hurusom detta privilegium att korrespondera med *Gwen* i kvistiga smakfrågor och praktiska detaljfrågor är en alldeles särskild förmån för *Iduns* läsarinor, helt visst icke minst välkommen i de hem, där husmodern måste se till att få ut det mesta möjliga af den för hemmets försörjning och den egna toaletten disponibla summan. Brefven adresseras till *Gwen, Iduns redaktion*, och måste åtföljas af dubbelt svarsporto.

HUSKVARNAKÖKET.

SALONGSFLYGEL AF MALMSJÖ.

HANDTVERKSFÖRENINGENS BADRUM.

Ömma fötter,

skoskaf, liktornar föranleda ofta trötthet och en ful gång. Ett mycket verksamt och användt medel mot ofvannämnda obehag är Salubrin. Dess välgörande verkningar å hudsystemet hafva äfven gjort det till ett mycket anlitadt medel mot **fotsvett**, det användes i detta fall med eller utan utspädning till ingnidning och frottering. Salubrin tillhandahålles å apoteken m. fl. ställen. Partilager hos Geijer & C:o, Sthlm.

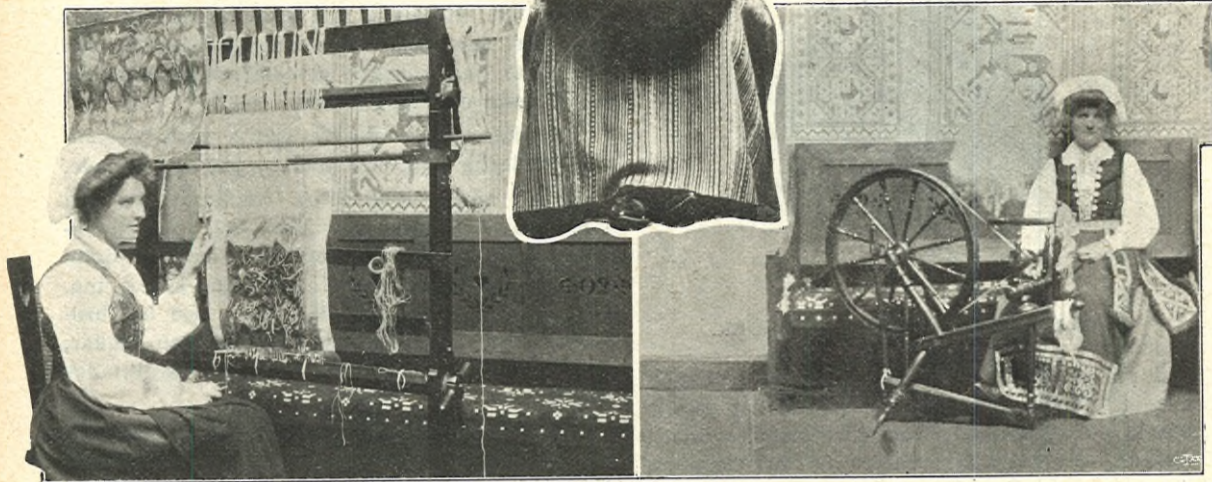
IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerat omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Sverige i Amsterdam

Idun

Bref till Idun af Eira Hellberg

1. FRÖKEN TORA BURMEISTER VID GOBELINVÄFSTOLEN. 2. FRÖKEN KERSTI JÖNSSON VID KNYPPELDYNAN. 3. FRÖKEN DAGMAR SWIDÉN VID SPINNROCKEN.

Mitt första författarskap.

Af Wilma Lindhé.

“EN NYBÖRJARES eftermäle” upptecknades redan i januari 1903, i afsikt att tryckas först efter författarens död. Men då nu Idun kommit på den goda tanken att låta ännu ett antal af Sveriges skriftställare berätta om sina första steg på den litterära banan, ställes manuskriptet till nämnda tidnings förfogande redan under min lifstid.

ALLA VILJA VETA, hur en liten gnista blifvit till en stor eld. Därför väckte det allmänt intresse, när några af våra främsta författare, julen 1902, berättade sitt “när vi började”.

Men uppmärksamare än af alla andra lästes boken af de många, hvilkas enda berömmelse torde vara att räknas med bland författareföreningens medlemmar, och största sorgemänne att ej ha hunnit längre.

Mer än en af dem gick då säkert till doms med sig själf och begynte tänka: “Hur var det när jag började? hvad har jag haft att gå igenom — jag som inte nått fram? hvad har hejdat och hindrat mig, som haft lika god vilja som någon annan, men alltjämt står, och skall stå, som nybörjare?”

Om en författare, som ej hunnit längre, kan ej finnas mycket att berätta, och intet som allmänheten vill veta. Men så efterhängsna kunna tankar och frågor blifva i en människohjärna att de rent af tvinga sig fram och ned på papperet. Så har det gått mig.

Och hvarför inte trösta och lätta det egna hjärtat med erinringen om hur och hvarför jag började, när själfva försöken varit den uppehållande kraften — så att säga sträfpelaren i mitt lif?

Den som har en lång lefnad bakom sig ser mångt och mycket af det förflutna i halfförgätnhetens dunkel och måste liksom taga fram det bit för bit för att kunna skapa en totalbild. Må det därför förlåtas att jag låter konturerna af mitt eget lif draga förbi och gifva förklaringen till hvad som ligger mellan morgonväkten och slutstationen.

Intet barn har varit lyckligare än jag, eller haft ett bättre föräldrahem, och fastän dagen börjades och slutades med bön och arbetet fyllde den alltigenom, var glädjen alltid närvarande och nöjet en ofta sedd gäst.

Äldst i syskonkretsen var jag. Frisk till själ och kropp och så genomlycklig öfver att vara till, att jag sörjde öfver att behöfva soffa bort natten och fröjdade mig åt hvarje gryende morgon.

Den som lever så intensivt har föga tid för något annat, men visst skref jag vers — gifvetvis utan rim och reson. Poesi var för öfrigt inte min svaga sida, och när min yngre syster grät heta tårar öfver “Svartsjukans nätter”, parodierade jag dikten så grymt, att det sårade hennes känsliga hjärta.

Så vidt jag kan bedöma mig själf var jag eljes ett tänkande, svärmiskt och på samma gång lifligt barn.

Upe i de rymliga barnkamrarna spelades den ena teaterpjäsen efter den andra — alla hopkomna för tillfället — och var jag då samtidigt författare, regissör och första älskarinna.

En gammal fattig olycklig kvinna, hvilken var så godt som daglig gäst i föräldrahemmet, och som älskade att gjuta öfverloppstårar, utgjorde vanligen hela publiken och till hennes uppbyggelse hittade jag och mina lekkamrater på så många gräsligheter som möjligt. Oftast lågo alla de uppräddande — liksom i de stora tragedierna — vid spektaklets slut döda om hvarandra.

AMSTERDAM pågår för närvarande en nationell utställning af konstindustri och allehanda slöjdalster, en vida mer omfattande än vår. Man får där inte se bara möbler och väfnader och metallarbeten utan också hur pass välsydda skjortor holländarnes fruar bestå sina män och hur pass starkt och fint lilla syster syr i sin liststycksknapp. Folkskolebarnen ha sändt in stoppade strumpor och husjungfrun stoppade duktyg, sömmerskan en välsydd blus och bondgossen sin flätade videokorg eller sina svarfvade blomsterpinnar. Holland bereder sig härigenom för den stora internationella konstindustriutställning, som där skall gå af stapeln om några år.

Genom svenskan fru Thérèse Boon, född Clemens, energiska arbete har också Sverige fått en inbjudan att deltaga redan i år. Fru Boon reste för den skull öfver till Sverige redan i vintras och tillbringade här flere arbetsamma månader för att slutligen lyckas få till stånd något värdigt och vackert.

Det var en dag på allra tidigaste förvåren, som det knackade på redaktionsdörren och in trippade en liten dam i lång sammetsdräkt och med händerna fulla af paket, anteckningsböcker och adresskort.

— Å, utbrast hon förtviflad, alla människor ska ju bara utställa på Stockholmsutställningen. Hvad ska det bli af oss i Amsterdam, vi som hade det så bra förspändt — tänk att ensam bland alla andra länder bli inbjudna! och så ha vi ingenting att komma med.

Och hon suckade så djupt, så djupt. Men den lilla damen i den långa sammetsdräkten trippade sin väg igen, nedför alla trapporna, genom alla gatorna, kors och tvärs, fram och tillbaka — och hvisslade en vacker dag iväg med kontinentaltåget och lät Sverige gå och tro, att “hon ingenting hade att komma med”.

Men det hade hon ändå, tack vare en oförtruten energi, och nu tala alla holländska tidningar förtjusta och berömmande ord om Sveriges afdelning på Amsterdamutställningen, och de utställda föremålen gå åt bland köparne som smör för solen. Af allt hvad pressen säger, tyckes det som om denna lilla svenska vrån i det stora nationella utställningstempellet komme att locka många holländare hit öfver till vår hvita stad och vårt lands alla andra sedvärdheter. Och därmed har fru Boon åter gjort sitt land en tjänst.

När man kommer in genom dörren har man midt framför sig en majstång — en riktig lufs lefvande majstång — omgifven af på dockor uppträdda nationaldräkter, ordnade som i lek och dans. Ett staket omger det hela. Det är en vacker och färgrik grupp, som tilldrager sig allas uppmärksamhet, inte minst för majstångens skull. En skylt framför berättar huru och hvarför midsommaraftonen firas. Bakom denna grupp finnas på en större upphöjning handarbeten och väfnader till salu. I rummet till vänster hålla fröknarna Dagmar Swidén och Tora Burmeister till. Interiören är draperad med deras väfnader, som också förfärdigas under åskådarens ögon i väfstolar af alla sorter. Spinnrocken känna holländarne igen med förtjusning! Denna interiör äger eljes nyhetens behag för Holland. Rummet är inredt som en allmogestuga med små fönster, fyllda af blomkrukor. De båda damerna äro språk-

kunniga och ha fullt upp att göra med besvarandet af de tusen olika förfrågningar som göras.

Fröken Ehrensverd på Tosterup har sändt en stor kollektion spetsar och en knypplerska, Kersti Jönsson. Det är en enkel landflicka, men i knypplingen fulländad artist — enligt förstasig-påares omdömen. Midt emot dessa interiörer ha vi en slöjdbutik, där svensk konstslöjdförsäljning och Hälsingsborgs slöjdaffär reparitsera. Fru Sonja Fredlund, Stockholm, har här med stor omsorg utvalt och sändt det bästa i slöjdväg. Här liksom öfverallt eljes stå nationalklädda svenskor.

Ett hörn här i närheten är möbleradt med möbler i munkstil, sända från Skandinavisk Konstslöjdförsäljning, Stockholm. Bonader af Märta Måås-Fjetterström och Annie Frykholm täcka väggarna. Firman Mauritz Widforss har i en vrå etablerat sig med skidor, snöskor och dylikt, ett renhufvud och en tjäder titta på hvarandra ofvanför dörrarne och en skynt af en järnkrona med vridna ljus lockar en in i det bästa: den med fru Boons ekmöbel möblerade matsalsinteriören. Alla bonader och dukar här äro väfda af henne själf, möbeltyget i rödlakan. De vid alla dörrar placerade granarna bidraga till den doft af Sverige, som slår emot en, när man här träder öfver tröskeln! Men äfven grandoften förutan måste det sägas, att denna lilla svenska utställning fått en lyckligt genomförd äktsvensk prägel.

Det är också roligt att få känna den våg af sympati och beundran, som slår emot svenskan, därför att hon hör Sverige till. Det är bara en sak, som nästan är litet ängslig. — Holländarnes handväfkonst är nära nog alldeles utdöd, och när de nu se hvad man kan åstadkomma med en enda liten väfstol, tro de genast, att hvarenda fru och flicka i Sveriges land är nog klok och nog kunnig att kunna och vilja sköta den väl till eget bruk. I det fallet bli de väl en smula desillusjonerade, när de komma till Sverige, men eljest — taga vi emot dem med oförfalskad glädje. Hrr Johansson och Sternhagen i Göteborg och Sveabolaget i Stockholm ha gratis fraktat öfver allt godset och de fyra svenska unga damerna, hvilket var både vackert och fosterländskt gjordt.

Detta är blott en liten flyktig öfversikt af “den svenska vrån”, fotografierna kunna kanske komplettera den.

Vår frågoafdelning.

SOM VI REDAN tidigare i Idun framhållit, tillämpa vi numera ett delvis nytt system med afseende på vår afdelning för “Frågor och Svar”, i det vi af de inkomna frågorna bereda plats endast åt dem, hvilkas besvarande anses vara af något allmänare intresse för läsekretsen. För att uppmuntra våra läsare att själfva flitigt besvara de framställda frågorna, utdelas för hvarje månad

ett pris på 10 kronor

för det bästa eller »piggaste» svaret. Se för öfrigt de närmare bestämmelser, som alltid inleda Frågo- och Svarafdelningen.

Hvarje husmoder
bör prenumerera på

Barngarderoben Hvarje sömmerska likaså.

Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr.
Lösnummer 30 öre.

12 häften årligen.

Lika roligt som allt annat fann jag skolgången och läxorna, hvilka voro både många och långa.

Den bästa skolundervisning, som på den tiden, och den orten, stod att få, fick jag. Lärde tre språk och blef skicklig i handarbeten och ritning — att sådana ämnen som naturlära och litteraturhistoria funnos, visste jag ej.

Sent omsider fick skolan "magistrar" i en del ämnen — också svenska språket — och nu gällde att skriva krior. Med den första — "Hösten" — väckte jag några gamla tanters beundran. Men när sådana ämnen som: "Att vänta är en konst som väl är svår, men nödvändig att lära" och "Ingen är profet i sitt eget fädernesland" utdelades, var det bara en enda flicka i hela skolan, som kom ifrån saken med heder — och det var inte jag.

I afseende på den förströelselektyr, som stod mig och mina syskon till buds, var vår mor en sträng kontrollant. Romanläsning på egen hand var strängt förbjuden och på *den* tiden — och i *det* hemmet — föll det ingen in att vara olydig.

Min far var skeppsbyggare och varfsägare, anläggare af skeppsdocka också — om aftnarna när talgljusen blifvit tända och han stod lutad öfver ritbordet, läste min mor högt — hvilket han påstod ej störde honom.

Hvad som förelästes, på ett sällsynt förträffligt sätt, var utom Gunnar och Lina, Pignillo Aliago och en hel del böcker, hvilkas namn jag tyvärr glömt, Walter Scotts, Coopers, Onkel Adams, Emelie Carléns, Wilhelmina Stålbjergs romaner med flera.

Kotzebues "Korsfararna" var den första af de få teaterpjäser jag såg i min barndom och uppväxttid.

Mera road än af allt annat var jag dock af dans och af att hoppa och springa, i hvilket ingen pojke var min öfverman. — Jag funderade också starkt på att bli lindanserska.

På det stora skeppsvarfvets vidsträckta tomter, och i dess otaliga gömställen, hade vi en lekplats utan like, och helt nära "strömmen", omskuggadt af lönnar, låg det lyckliga hemmet, öfver hvilket molnen skockade sig utan att husets barn hade någon aning därom.

Så bröt det löst! Det var år 1857, vid den stora handelskrisen — då min far hade tvenne klipperskepp uppe på stapeln — han måste gå ifrån alltsammans — såväl hem som verksamhet.

Jag var inte allenast vuxen då — jag var ringförlofvad.

En hel natt genomvakade jag i sorg och himmelsstormande böner om hjälp åt mina föräldrar. För egen del var jag tämligen oberörd af hvad som händt. För mig förändrade det ingenting. Jag skulle gifta mig och bli lyckligare än någonsin.

Vid nyss fyllda nitton år blef jag också matmor i ett landthushåll, där "befallningsmannen" åt vid herrskapsbordet om söndagarna samt deja, kokerska och sju "pigor" väckte långt större respekt hos mig än jag hos dem.

Egendomen låg vid vatten — halfö som den var — och när helst besök skulle göras i kyrkan, staden eller hos grannarna på den rika östgötsläätten, måste vägen tagas däröfver.

Hvilka öfverdådigt vågsamma färder! Hästarna först på färja till andra stranden — där vagnboden låg — och min följeslagare och jag efter i vanliga båtar och hög sjö. Eller på öppet vatten den ena dagen och den andra öfver nattgammal is, dragen — hvad mig vidkom — på kälke af fiskaren, hvilken ilade fram på skridskor öfver isen, som gick i vågor vid den snabba farten. En annan gång

WILMA LINDHÉ VID 37 ÅRS ÅLDER.

ned på landlös is — tills vattnet steg så högt upp i släden att man ej trodde den skulle bottna — eller ilande fram däröfver med öppen fotsack, för att kunna hoppa ur fort nog, om det bar ner. En gång lyste vi oss också fram med tändstickor, i nattmörkret, mellan vakarna, då sjön var färdig att bryta upp.

Rädd var jag ej — det är man sällan i ungdomen — och aldrig föll det mig in att lifvet kunde taga slut, när det nyss var börjadt och som allra härligast.

Ett par hästar kördes dock ner af en dräng, som styrde kosan på orätt sida om rusprickarna. När han framförde olycksbudet, var husbondens enda yttrande: "du har ett par hästar mindre att sköta, sköt de andra så mycket bättre", och då erinrade jag mig Armandans undergång och Filip II:dres ädelmodiga ord till Medina Sedonia.

Ett friskt, härdande lif var det i skogen vid timmermärkning, kolmila och vedhuggning — eller på sjön vid strömmingsnot och annat fiske, här lärde jag älska naturen med den varma kärlek, som följt mig lifvet igenom, och här väcktes längtan att kunna skildra eller återgifva dess skönhet med penna eller *pensel* — dit lagen närmast pekade.

Egendomen såldes efter ett par år, och nu bar det af till en helt annan del af landet, långt från föräldrar, syskon och anhöriga. Någon varaktig stad blef det ej heller, utan upprepade flyttningar till andra platser och andra orter.

Det var inte alltid till ett bättre man för. Men hoppet följde ständigt med — och något af äfventyrlust kanske också.

En hel mängd olika — ofta mycket egendomliga — människor kom jag i beröring med. En riktig guldgrufva för en författare. Men som jag ingen författare var, och inte hade någon tanke på att bli det, tog jag inte vara på materialet — inte medvetet åtminstone.

Jag läste emellertid mycket, fast utan plan och målmedvetenhet. Öfversatte också småbitar från engelskan och tyskan och fick in dem i olika tidningar.

Detta gaf smak efter mera och så en gång, uppe i Stockholm, sammanträffade jag för första gången med S. A. Hedlund och talade med honom om öfversättningsarbete.

"Frun ser ut att kunna skriva själf," sade han.

Jag fäste mig inte mycket vid dessa ord då, men de lågo i godt förvar inom mig.

Det blef allt svårare att ständigt lämna platser och människor jag fäst mig vid och få fäste i ny mark. Till slut blef det så att jag höll på att tappa bort mig själf.

De flesta människor ha — tänker jag — någon mörk tidpunkt i sitt lif att blicka tillbaka på, då allt inom och utom dem varit nära att slås i spillror. För mig var det så att själfva marken jag stod på länge varit underminerad, utan att jag vetat det, och att när jag förlorade foifästet, de stöd jag lutat mig till ej voro några stöd, de ljus jag sett lysa ingen hållpunkt för ögat.

För att återfinna mig själf måste jag bort från mitt eget jag och mina egna tankar, och nu sökte jag återigen öfversättningsarbete för att fångla och binda dem.

"Du kan säkert skriva själf," sade en gammal moderlig vän, med hvilken jag brefväxlade.

På en gång runno S. A. Hedlunds ord mig i minnet och fingo betydelse, och utan betänkanke satte jag mig ned och skref de första ord som föllo mig in. Ingen plan gjordes upp. Allt fick komma som det ville. En hel brusande fors af lössläppta känslor och tankar, af kval som voro mina egna och pådiktades andra.

Det blef en roman — den längsta jag skrivit — och den hette "Kampen mot hjärtat och världen". Pennan fick löpa och den blef snart färdig samt full af visa reflexioner, erfarenheter och tankar, hvilka jag trodde vara min egen, patenterade uppfinning.

Ingen mindre än Viktor Rydberg skulle bedöma den — jag bodde ännu på landet, men i hans närhet.

Jag fick hans omdöme skriftligt — upptecknadt i andra hand — jämte en anhållan att göra honom ett besök. Det var inte underligt om en sådan mans beröm — och jag fick intet annat — gjorde mig kollrig. Och så älskvärd som han var.

Jag vill inte upprepa hvad han sade, ty det var ju ett felslut, hvartill hans oändliga godhet förledde honom.

"Vi kunna ju ta in berättelsen i Handeltidningen," tyckte han. Men det ville nu inte jag — ty att få ut en bok — en bok som skulle slå världen med häpnad — hade med ens blifvit min nyväckta ärelystnads mål. Det gick också för sig, menade han. Och nu sändes manuskriptet, jämte ett rekommendationsbrev af hans hand, till Beijers förlagsfirma.

Den första kallduschen fick jag dock redan när jag lämnat Rydbergs bostad och var så virrig af lycka att jag tog miste på stadsdel och helt plötsligt stod öga mot öga med en manlig släkting, för hvilken jag inte kunde låta bli att berätta det underbara som händt mig.

Han svor till en dryg ed och bad mig inte prata smörja. Upprepade också, hvad jag hört honom säga förut: att de bästa kvinnor han känt inte läst annat än bibel och kokbok, och att det var allt hvad en kvinna behöfde. Där-efter vände han mig ryggen så godt som för alltid.

Medan manuskriptet låg hos Beijer, skref jag oförskräckt den ena lilla berättelsen efter den andra och fick in dem i "Handeltidningen", eller i landsortsblad, och så småningom började man undra hvem "Wilma" var, som skref så snällt och nätt och oförargligt. Om ett par af mina småbitar — hvilka minns jag ej — skref Fjalar till min mor: "hjärtligt tack för lånet af skisserna, som jag läst med verkligt nöje och som i mina ögon röja omisskänneliga anlag. Där finns lifserfarenhet och där finns värme, formen är ledig och ofta högstäm. Jag tror dock att båda skisserna skulle vunnit på att framträda i novellform. Stoffet för rikt för ramen."

(Forts.)

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Heder figur
fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta
Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusliff 40 öre, Kjölsmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktsmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktsmönster 1 kr. Mönster kunna lifven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Mästereamuelsegatan 43, Stockholm
Iduns Mönsterafd.

Från Rue de la Paix till Strandvägen

DE DAGLIGA tidningarna ha visat en sådan entusiasm för de franska parlamentarikernas damer, som i förra veckan besökte hufvudstaden, att vi för vår del, eller kanske snarare för er del, ärade läsarinna, icke anse oss kunna förbigå dem med tystnad, och detta så mycket mindre som vi verkligen ha ett par saker på hjärtat angående dessa. De, fransyskorna, och deras rykte, utgöra nämligen ett alldeles förträffligt åskådningsmaterial till en af mina allra

käraste käpphästar. De ha väckt en ofantlig beundran häruppe, parlamentsdamerna, man har uttömt beundrans bägare intill sista droppen inför deras personer och de toaletter dessa voro inhöljda i. Som beundrarinna af parisiskorna må här en liten parentes vara mig tillåten, den kommer i alla fall aldrig inför de omtalades ögon. På fyra fem undantag voro icke de damer, som hedrade vår stad med sitt besök, hvad man i deras hemland ville karaktärisera som typiskt parisiska eller eleganta. De voro enligt franska begrepp välklädda, emedan de voro bildade damer med en viss position, men de utvecklade icke den speciella och mycket subtila chic, som gör en hel del af deras landsmaninnor till mycket stora konstnärinnor inom klädkonsten. Och ändå gjorde de all önskelig furor! Och detta beror dels på att de i allra flesta fall kunna och våga klä sig på ett helt annat sätt specifikt feminint än vi frusna döttrar af landet i Ultima Tule, samt därefter på att de med samma säkra instinkt veta att för den goda sakens skull hålla ihop och dymedels segra. Hvar för sig kunna de nämligen icke göra detta öfvervåldigande intryck, i kläder som i rösträtt skola kvinnorna segra en bloc! Den ena hjälper den andra, mängden sätter relief åt den enskildas karaktäristik, och det hela verkar segerhymn öfver det kvinnliga koketteriet! Se där ett af skälen till att de svenska damer som en tid vistats i Paris embellera så, det är visst icke bara de rena toalett-knepen det är fråga om, de få helt enkelt en skönhets afglans. Men allt detta är ändock icke "summan af kardemumman", det är den som också är käpphästen! Och det är att alla dessa raffineradt klädda och kanske en aning "upphjälpta" damer så godt som samt och synnerligen äro alldeles förträffliga och mycket uppoffrande och arbetsamma

mödrar och husmödrar. I synnerhet i husmodersflit stå de bra mycket högre än vi svenskor. Här i landet predika de motvilliga, att kläder och bjäfs fördärfva och förytliga kvinnan, ettdera de se idealkvinnan som riksdagsman eller som moder till tolf barn, hvars alla kläder hon själf sytt allt ifrån begynnelsen, och vi måste till vår sorg medgifva, att vi känna många svenskor som göra sitt till för att trots sina vackra toaletter effektivt bringa klädkonsten i djup och orättvis impopularitet. De göra häri en större orätt än de själfva ana, och det kan därför vara både bra och nyttigt att de gode herrarne och svenske männen då och då falla i extas öfver ett kotteri franska borgarhustrur, samt att sedan deras fruar få höra, att dessa samma målade, pudrade och charmanta fransyskor äro exemplariska husmödrar och trogna arbeterskor inom hemmet, som de i många fall sköta utan ens en fast tjänarinns hjälp.

Den som kan visa duglighet i en sak,

1. Modell Redfern. Kapplöpningstolett.
2. Modell Buzenet. Foulardklädning.
3. Modell Drecoll. Hvit, helt broderad tvättklädning. Felix foto.

bör också kunna visa samma härliga egenskaper i en annan, den som sköter sitt hus skall icke vårdslösa sin garderob, och den som har en fin garderob skulle alltid vara så fåfång, att hon icke kunde stå ut med att ha ett hem, som hon icke skötte exemplariskt.

GWEN.

Bildande konst.

TVÅ UNGA landskapsmålare, okända till dato inför publiken, ha fyllt hvar sin halfva i Hallins utställningslokal vid Drottninggatan, som inom parentes varit lika träget upptagen som en baldrottning allt sedan sin invigning.

Det är ganska ojämn, ehuru icke ointressanta utställningar de båda artisterna komma med, och det hade nog varit försiktigare att gallra bort ett och annat som skämmer.

Oscar Lycke, som förmodligen är norrlänning, har så godt som uteslutande norrländ-

FRÅN KONUNGENS GARDEN-PARTY I LOGÅRDEN FÖR DE FRANSKA GÄSTERNA. PRINS EUGEN I EN KRETS AF FRANSKA DAMER.

A. BLOMBERG FOTO.

ska motiv. Hans färger äro glada och han saknar inte sinne för effekterna. Men det finns taflor, som tyckas gjorda i två olika manér, landskapet är realistiskt gjort och molnen uppå himmeln rent dekorativt gifna, nästan stiliserade. Kanske det beror blott på att de äro ditsatta ur minnet. Ibland är emellertid stämningen hel och ganska stark, t. ex. på den lilla människentaflan.

David Söderholm har en mjukare pensel och en mera dämpad färgskala. Hvad han tyckes sakna är en själfständig uppfattning och teknik, men han verkar ännu så ung att man har rätt att förlåta och hoppas. Den lilla biten med solnedgången som glindrar i den bruna, vattensjuka marken har poesi öfver sig och där tycker man sig äfven skåda temperamentet, som annars håller sig borta.

Vi önska de unga konstnärerna välkomna igen efter nya strider och nya mödor till större segrar!

VÅRGÅRDA

(Kungl. Hofleverantör)

HAFREGRYN • HAFREMJÖL

Vid beredningen bortsläpas icke — såsom ofta sker för att gifva grynen hvitare färg — den gulaktiga, näringsrika proteinhinnan. Genom bevarande af denna blifver gröten mera näringsrik, änsmakande och fast (ej lös och slemmig).

Obs. Den extra kvalitén i paketerna.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR

VECKAN 1—7 AUGUSTI 1909.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med ägggröda; mjölk; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Soppa à la Bismark; kräftor; hamme-sadel med potatiskroketter; halon med vispad grädda.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; kokt sill med smör och ägg samt färsk potatis; kaffe eller te. Middag: Grilljeradt buljongskött med stufvade sockerärter; nyponsoppa med vispad grädda och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kall hammelsadel (rester från söndag) med potatisbullar och pressgurka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Morotspurè med rostadt bröd; ugnstekta gädda med pressad potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff à la Lindström med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med stufvade spritärter; mannagrynspudding med sylt.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; ansjovisgratin; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalops med potatis; rabarberkräm med mjölk.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; jämtska kotletter med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Fläskpannkaka; soppa på rödvin.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt gädda med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalkfäskling med potatis; filbunke.

RECEPT:

Soppa à la Bismark (f. 10

pers.). 2 lit. stark, klar buljong (3 kg. märgpipa eller hals, 3 msk. smör, 1 msk. salt, 4 lit. vatten, 1 morot, 1/4 selleri, 1 purjolök, 5 persiljestjälkar), 2 msk. mondamin, kajennpeppar, sherry eller madeira efter smak, 250 gr. konserverad sparris, frikadeller af kalvfärs.

Beredning: Buljongen bör kokas dagen innan den skall användas. Köttet tvättas med en duk, doppad i kallt vatten, skäres i bitar och benen huggas sönder. Smöret brynes i en tackjärns-panna, köttet och benen brynas väl däri och nedläggs i buljongskitteln, hvarefter det kalla vattnet och saltet tillsätts. Då buljongen kokar upp, skummas den väl, och de ansade rot-skarna samt persiljan läggas, och buljongen får koka på sakta eld med tätt slutet lock omkring 5 tim. Den silas genom en ylleduk eller servett, förut urvriden i hett vatten, och får stå till följande dag, då allt fett noga borttages.

Buljongen får koka upp och afredes med mondaminet, förut utvrordt i litet kallt vatten. Soppan får ett godt uppskok, hvarefter den afsmakas med kajenn och vin. I soppskålen lägges den sönderskurna sparrisen samt frikadellerna och soppan tillsås. Den serveras mycket varm.

Hammelsadel (f. 8 pers.). 2 1/2 kg. hammelsadel, 3 msk. smör (60 gr.), 1 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 lit. buljong eller vatten, 3 stora portug. lökar.

Sås: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, köttsky.

Beredning: Hammelsadeln, som bör hafva hängt 6—8 dagar, allt efter årstiden, bultas väl och tvättas med en handduk doppad i hett vatten. Det mesta fett på ryggen och njurarna toges bort, och rebenen knäckas så, att slaksidorna kunna skäras bort eller vikas upp, då sadeln ombindes med snöre; förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, sadeln lägges i och sättes in i ugnen. Då den är vackert brynt, saltas och peppras den och spådes med den kokande buljongen. Den öses öfver och spådes omkr. hvar tionde min. och får steka i god ugnsvärme 1 1/2—2 tim. Köttet serveras på sadeln, skuret i tunna skifvor och garneras med potatiskroketter samt brynt lök. Löken skalas, förvälles i saltadt vatten och skäres i klyftor, hvilka brynas i smöret. Till såsen fräses smör och mjöl, köttskyn silas och skummas och tillsättes litet i sänder, under flitig rörning, hvarefter såsen får koka 10 min. och afsmakas.

Griljeradt buljongskött (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. buljongskött (helst förbringa), 8 ansjovisar, 2 ägg, 1 1/2 kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 5 msk. smör (1 hg.), 2 kkp. buljong.

Beredning: Köttet skäres i vackra skifvor. Ansjovisarna rensas, urbenas och hackas fint samt blandas med

de uppvispade äggen, hvarefter kött-skifvorna doppas däri och vändas i de stötta skorpor. En tackjärnspanna upphettas långsamt, smöret brynes i den, köttskifvorna nedläggs och brynas på båda sidor, hvarefter buljongen påspådes och köttet får färdigsteka med slutet lock omkring 5 min.

Stufvade sockerärter (f. 6 pers.). 3 lit. sockerärter, 3/4 lit. vatten, 2 tsk. salt, 2 msk. smör (40 gr.), 1 msk. mjöl, 2 msk. hackad persilja och 1 tsk. socker.

Beredning: Ärtskidorna rensas, sköljas och påsätts i kokande, saltadt vatten. När de kokat upp, tillsättes 1 msk. af smöret, hvarefter ärtorna få koka med tätt slutet lock, tills de äro riktigt mjuka. De upplåggas då med hälslef i ett fat. Resten af smöret fräses med mjölet, ärtspadet tillsättes, litet i sänder, och såsen får koka 10 min. Därefter lägges ärtskidorna och stufningen afsmakas med den hackade persiljan, salt och socker.

Potatisbullar (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. potatis, vatten, salt, 2 msk. kallt smör (40 gr.), 1 ägg, 4 msk. grädda, 1 tsk. salt, 1 msk. socker.

Till panering: 1 kkp. fint stötta skorpor.

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Potatisen borstas väl ren, påsättes i kallt vatten och får koka nått och jämt färdig. Den skalas genast och pressas genom purépress. Det kalla smöret nedröres i moset med en gaffel tillika med grädden och kryddorna. Med två mjöladre skedar formas runda bullar, hvilka tillpåtts, vändas i stötta skorpor och stekas vackert bruna i smöret.

Ugnstekta gädda (för 6 pers.). 1 1/2 kg. gädda, 1 1/2 msk. salt, 1 tsk. ättika.

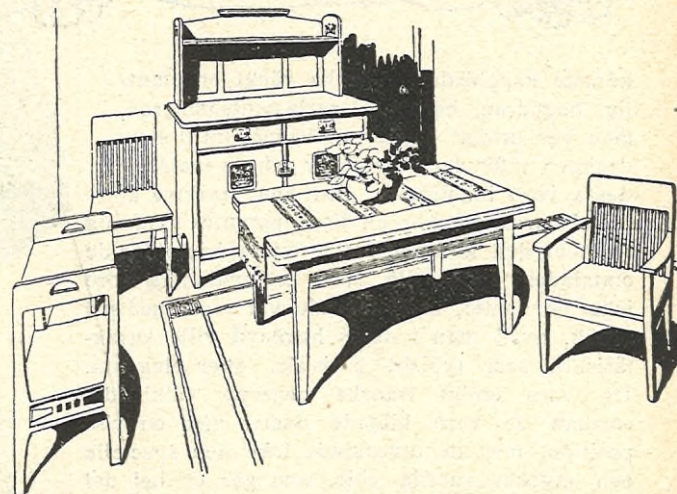
Till panering: 1 ägg, 1/2 kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gram), 1/2 l. kokande vatten eller fiskbuljong.

Sås: 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, fiskbuljong, citronsaft (1/2 dcl. grädda).

Beredning: Gäddan fjällas, urtages och sköljes väl. Hufvud och stjärt få kvartsitta, men fenorna afputsas nått. Den ingnides med saltet och ättikan och får ligga en stund; torkas därefter väl med en fiskhandduk, penslas med det uppvispade ägget och vändes i de stötta skorpor. Smöret brynes i en långpanna, fisken nedlägges och brynes väl under det den ofta öfveröses med smöret. Den spådes därefter med det kokande vattnet eller buljongen och får steka färdig omkr. 35 min. Gäddan upplåggas på varmt serveringsfat och garneras med små kokta potatisar samt persilja. Smör och mjöl sammanfräses, den silade fisksaften tillsättes och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med citronsaften o h litet grädda, om så önskas. I finare fall serveras den med champanjonsås.

Billiga Möbler!

Matsalsmöbel enligt ofvanstående modell bestående af:

Buffet, Serveringsbord, Matbord med 2 utdragsskifvor, 2 Fåtöljer, 4 Stolar **Kr. 209.—**

OBS! Egen tillverkning!

Stor separatutställning af möbler.

Akt.-Bol. Nordiska Kompaniet,
24 A Greftevegatan, Stockholm.

Biff à la Lindström (f. 6 pers.). 2 potatisar, 2 rödbetor, 2 rödlökar, 3/4 kg. benfritt oxkött, 1 dcl. tjock grädda, 6 äggulor, 1 msk. fint hackad kapris, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.), 3—4 dcl. kokande buljong eller vatten, 1 msk. tomatpurè.

Beredning: Potatisen kokas, får kallna och skäres i fina tärningar. Rödbetorna kokas och skäres i fina tärningar; löken skalas, förvälles och hackas fint. Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i tärningar och drifves 4 gånger genom köttkvarn, hvarefter det blandas med äggulorna, potatisen, rödbetorna, löken och kryddorna. Af denna massa formas runda, omkr. 1 1/2 cm. tjocka biffar. En tackjärnspanna upphettas långsamt, tills den blir rykande het, smöret brynes däri, och biffarna ilåggas att steka omkring 1 min. på varje sida. Biffarne upplåggas på varmt serveringsfat, pannan urvispas med buljongen eller vattnet, blandadt med tomatpurèn, och såsen hälls öfver biffarne.

Mannagrynspudding (f. 6 pers.). 150 gr. mannagryn, 1 1/2 lit. oskummad mjölk, 3 msk. kallt smör (60 gr.), 1/2 tsk. salt, 3 msk. strösocker, 10 sötmandlar, 10 bittermandlar, 1 kkp. vanliga russin, 3 ägg.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.

Beredning: Grynen lägges i en sässil och spolas väl med kallt vatten. De påsätts i den kokande mjölken och få koka under rörning till en tjock gröt, som upphalles. Det kalla smöret tillsättes genast jämte saltet, sockret, den skällade och rifna mandeln samt de förvållda och urkärnade russinen. När gröten afsvalnat, nedröres de väl uppvispade äggulorna. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna ägg-hvitorna. Massan fylls i smord och brödbestridt form och gräddas i ugnen omkr. 1 1/2 tim. Puddingen serveras varm med sylt eller saftsås.